

FEHÉRVÁRI MEGYEI

NAPLO

Helyben:		Vidéken:	
1 óra	1 K.	1 óra	1 50 K.
3 évre	3 K.	3 évre	4 50 K.
6 évre	6 K.	6 évre	9 K.
1 évre	12 K.	1 évre	18 K.

Megjelenik minden hétköznap este, 8 órakor.
Szerkesztőség és kiadóhivatal
Szent István-ter 1.
Egyes szám: 4 fillér.
Hirdetés díjszabás szerint.

Felelős szerkesztő és lapfőigazgató: Baranyay Lajos.

GAZDASÁGI önállóságunk.

Amióta mind erősebben és erősebben hangzik a jövő Magyarországának állásfoglalása gazdasági önállóságunkért, azóta az osztrákok is erősen dolgoznak, hogy ezt az egyetlen reális törekvésünket letörjék. Csábító ígéretekkel se riadnak vissza. Annyiszor még nem hangzott el ez a szó: megértés, mint az utóbbi időben. Egy kicsit furcsa ezt az új zenét hallgatni, hiszen nagyon jól tudjuk, hogy a régi osztrák politika milyen irányban dolgozott és hogy mennyire változta meg az eszközeit. Magyarországot mindig gyarmati sorsban akarta tartani, ami természetesen is, ha Magyarország hatalmas erőre gondolunk. Békóba kellett verni ezeket, hogy elementáris erővel ne törjenek ki. Az osztrákok erősen érzik, hogy a helyzet most megváltozott és ez a nemzet öntudatára ébredt.

Ez a rájuk nézve képzelt, vagy nem képzelt veszedelmet úgy szeretnék elhárítani, hogy most Magyarország üdvét és boldogulását a vámközösségekben hirdetik.

A vám és a vámpolitika egészen mást jelentett az előző századokban és mást jelent most. A múlt századokban a vám tisztán fiskális eszköz volt. A vámvonal, mint az ipar nevelő, védő és fejlesztő eszköze csak a múlt század vívmánya. Az a közbelső vámvonal, amely Magyarországot az osztrák tartományoktól elválasztotta nem szolgált arra, hogy Magyarország iparát védje. A vámpolitikának, amelyet az osztrák kormány csinált a következő céljai voltak: Magyarországot ezen az úton rákényszeríteni,

hogy hozzájáruljon az osztrák birodalmi költségekhez, hogy Magyarország tisztán és kizárólag osztrák ipari termékeket vásároljon, s iparkodtak a gyárak keletkezését lehetőleg megakadályozni.

Igy aztán Magyarország gazdaságilag nem fejlődött, ez igazán érthető. Am Magyarország gazdasági önállóságának hívei nem vámpolitikára gondolnak a jövőben. Ezek inkább azt a tanulságot merítik majd az osztrák mostani aggodalmából, hogy Magyarország gazdasági és főleg ipari fejlődését ne akadályozhassa meg.

Hiába való az az erőlködés, amely azt akarja kimutatni, hogy Magyarország a vámközösség jegyében mennyit haladt. Hát igen haladt, ez a sta-

tisztikából kétségtelenül kiderül. De hogy ezt a haladást csakugyan a vámközösségnek köszönje és nem inkább az általános világkonjunkturának-e, a visszaállított alkotmányának, a nemzet erői szabadabb mozgásának, ezt a kérdést nem kutatja. De még az se megvetendő szempont, hogy Magyarország haladása vajmi gyengé a többi államokéhoz képest.

Ha összehasonlítjuk a maugunk gazdasági állapotát a külfölddel, talán nagyobb joggal lehetne gazdasági elmaradásról beszélni, mint fellendülésről. Még mezőgazdaságunk sem fejlődött megfelelő arányokban.

A frázisok ideje már lejárt. Dajka magyarzatoknak mi már nem ülünk fel.

A világháború.

Varsó veszedelme.

A drámai események, amelyeket az angol sajtó két héttel ezelőtt megjósolt, most már teljességgel lesznek. Varsó összekötése a körülötte lévő területekkel egyre hatalmasabban szakad és míg nem régiben is az orosz katonai hatalom tengerélyét a varsói-wangorod-besziltovszki várharomszögben látták, ma már a hatalom roncsainak megmentését is az óriási várharomszög feláldozásában látják. A dél-lengyelországi fronton csökkent operációk hatalmas ereje — persze a tempó csökkenés nem vesztetlést jelent, hisz csak a legutóbbi hivatalos jelentésekre kell utalni.

A Hindenburg balszárnya most már a Nyemen vonalon nyomul előre és elérte Poswol és Poniewitz vidékét és míg a Narew front áttörését győzelmesen kiszélesítették — a Below hadsereg éke — Dünaburg felé

hajlik, a szeptérvári vasutak csomópontjához. Az óriási átkarolás, ez a példátlan méretű stratégiai mestermunka gépszerű tökéletességgel fejlődik ki, és Varsóhoz egy rettenetes hármás vasív közeledik.

A szövetségesek egyetlen fémménykedése és bizonyára az oroszoké is a Bug vonal; a Bug vonal most az, ami előbb a Sán vonal, azután a Dnyeszter vonal, aztán a Visztula vonal, de a Bug északi szakasza felé való offenzívánk miáris azt látatja, hogy a Bug vonal is csak olyan mentesvár, mint az előbbiek. A katasztrófa elkerülhetetlen és még az se tudja elhárítani, ha a duma összeül.

Varsó ostroma előtt.

Állítólag az orosz hadvezetőség elhatározta, hogy Varsót nem őríti ki, hanem a polgári eltávolítása után: előkészíti az ostromra.

Az olaszok kudarcra.

A görzi rettentő kudarcok után az olasz támadás a doberdói fensík szélén támadt föl újra. Az olaszok éjjel-nappal támadtak — mindenáron sikert akartak elérni, de mindhiába: ami kis helyi eredményt elértek, azt csapataink visszavették tőlük s az eredmény annyira rengeteg vér annyi olasz veszteség után az volt, hogy katonáink eredeti állásaikat kivétel nélkül megtarították. A Krn vidékén is támadtak, természetesen itt is visszaverték őket, még pedig a modern haditechnika korában szokatlan fegyverrel — közeporral. Repülők is sikeresen folytatták tevékenységüket.

Az olasz háború jóformán a kezdetén van, az olasz veszteségek azonban akkorak, hogy már most nagynehezen tömök be a réseket. Az olasz sajtó most már sürgeti a Németországnak való hadüzenetet. Sürgeti a Törökországgal való szakítást is és minden jel arra vall, hogy ez most már a leggyorsabban megtörténik.

A Balkánon.

A helyzet nem változott. Az ente diplomáciái pokolgépe se Bukarestben, se Szófiában nem akar robbani. A Balkán kérdésnek most a világháborúba ékezőldő ütközője Macedónia; Szerbia semmiképp sem hajlandó bármily területről Bulgária javára lemondani, s a hangulat az entenettel szemben Belgrádban szinte az ellenségességig kedvetlen.

Legújabb sikerek.

Tegnap vitéz ezredeink 20 tisztelet és 3000 főnyi legénységet foglyul ejtettek és 5 géppuskát zsákmányoltak.

Grubieszovtó: északra a harcok sikeresen haladnak előre. Egyébként a helyzet északkeleten változatlan.

A keleti harctér.

Az oroszok tegnap megkísérelték, hogy a Narew átélő nyomult csapatainkat a Góvrovó-Wyszkov-Serock közötti vonalból kiindul nagy és egészséges támadással visszassorítsák. Az oroszok támadása teljesen meghevisült 3319 orosz

SOVEGJARTO vaszonaruhaza. Barátok épülete.

Nagy választék színes zephijek, karton, schiffon és damasztból. Különféle vásznak, törölközők, abrosz, lepedők és zsebkendők. Nagy és asztalterítők, szőnyeg- és matracszövetekből.

Egyes szám ára 4 fillér.

elfogtunk és 13 gépfegyvert zsákmányoltunk.

Délkeleti harcér.

Ivangorod előtt semmi újság. Grubieszowtól északra több helységből kivertük az oroszokat és 3941-et, köztük 10 tisztet elfogtunk.

Mackensen tábornagy német csapatainál a helyzet változatlan.

Szerencsétlenség a pusztán.

Sulyos szerencsétlenségről értesít bennünket sárosdi tudósítónk. A szerencsétlenség a Sárosdhoz tartozó Jakabszállás pusztán történt, amely Weisz Berthold birtoka. Radványi Jenő uradalmi főmolnár a gazdasági gözmalom tejet kátránypapírral akarta bevonni. A főmolnár felment a tetőre, hogy megnézzé a munkálatokat. Mikor azonban már a magas tetőhöz ért, a létra eltört, s a földre zuhant, oly szerencsétlenül, hogy bal lábszára felső csontját összezúzta, továbbá a fején is sulyosabb természetű zúdásokat szenvedett. A szerencsétlenül járt főmolnárt a Szt. György kórházba szállították.

Szabadkőműves kultúra.

Hogy igazában mennyit törődik a szabadkőművesség a nép érdekeivel, a budapesti türhetetlen élelmezési állapotokon kívül Olaszország példája mutatja. Az 50 éves szabadkőműves rezsim a népműveltség és jólét emelése tekintetében semmi, de semmi eredménnyel sem dicsekedhetik. Az olasz egyetemek jórésze ugy van felszerelve, ahogy azt még a középkor felszerelte. (Pl. a híres páduai egyetem orvosi fakultásának előadó terméit mosoly-nélkül alig nézheti a XX. század embere.) Középiszkoláik hihetetlenül elhanyagolt állapotban vannak. (Nem egy liceumban 30 éves térképekről tanulnak.) És hogy állunk az analfabéták számával, a szabadkőművesség kedvenc vesszőparipájával, a népműveltség sokat hánytorgató fokmérőjével? Olaszországban nagyon, de nagyon rosszul.

Az analfabéták száma Itáliában ma is nagyobb, mint Görögországban. Arra sürgősen gondjuk volt a szabadkőműveseknek, hogy az iskolából a hitoktatást kiküszöböljék, de arra kevésbé, hogy a nép irni olvasni megtanuljon. És mit tett a szabadkőműves uralom a közegészségügy terén? Az olasz városok utcái ma is megbotránkoztatónan excellálnak szennyességükkel, még az északiak is, hát még a déliek!

A humanizmus bitorlói jótornán semmit sem tettek, hogy a nép számára, embereknek existenciáikat biztosítsanak. Egyes vidékek ma is ép oly járványfészek, mint azelőtt 100 évvel, amikor pedig a bacillusokról

édeskeveset tudtunk. A nép rettenetes adóterhek alatt nyög, a kivándorlók száma ijesztően nő. Hiányzanak a munkaalkalmak, a nép nagyon szegény.

A rettenetes pauperizmust fokozzák a majdnem periódikusan jelentkező földrengések. A messzinai földindulás még élénk emlékezetében van mindenkinek. Az egész világ több milliót kitevő adományokkal, sietett a szerencsétlenek segítségére.

Az összegyűjtött milliók a szabadkőműves kormány kezébe kerültek, amely nem fordította az egész összeget az igazi célokra, a nép szenvedéseinek enyhítésére, hanem tekintélyes részével Viktor Emánuel lovaszobrának föllállításához járult. A közbiztonsági állapotok pedig egyes helyeken ázsiai nivón állanak. Szardíniában virágban van még a vérboszu, Dél Itáliában se szeri se száma a titkos bünszövekteknek (camorra), melyekben nem egyszer a világi hatóságok, a prefektus úrtól a sindaco át az utolsó carabinieriig mind érdekelve vannak.

És ezek a szabadkőművesek, akiknek országlása a valóságban ilyen közállapotokkal ékeskedik, merik még hangoztatni, hogy ők a barbarizmusnak üzennek hadat. Ez már nem kóklerség, hanem elyetemült cinizmus.

Székesfehérvár lovagszobra.

Mint ismeretes, Székesfehérvárnak is lesz lovagszobra, amely az utókornak a mi áldozatkészségünket fogja hirdetni a nagy világháborúból. A lovagszobrot, amely Mátyás király fekete seregének egy vitézét fogja ábrázolni, Lyka Döme pázmándi földbirtokos ajándékozta a városnak. A lovagszobrot Riegele Alajos hírneves szobrász készíti, hasonlóképpen a szobor pavillonját is, amely götikus stílusban épül, sok hasonlósággal Szent István ereklyéje kápolnájához.

A hazafias földbirtokos Kolozvárnak is ajándékozott egy ilyen lovagszobrot, amely pedig egy székely harcost ábrázol a Kárpátokban a kalotaszegi varottas bundájában. A pavillonja is kalotaszegi stílusban épült.

A lovagszobrot ideiglenesen a város legforgalmasabb területén fogják fellátni, hogy mindenki könnyen bevehesse a szöveget, amellyel a háboruskodó hazáját szolgálja. A szövegből befolyt jövődelmet a város és a vármegye hadi özegei és árvai fogják megkapni.

A lovagszobor ünnepeinek ügyében ma délután 5 órakor a polgármester elnöklété alatt nagy értekezlet tartanak a városház nagytermében.

Mária Terézia jóslása.

Sajátságos, hogy az Isten milyen kitünő érzékkel, előrelátó képességgel — mondhatnám: jósló tudással — áld meg egyeseket. Az események ilyen előrelátása, megjóslása tulajdonképpen nem egyéb, mint a jelen helyzet tisztá fel fogásából, felismeréséből vont logikus következtetés a jövő fejleményeire, kialakulásaira.

Aki a jelent tisztán látja, mellé körülményeit, kapcsolódásait föl tudja ismerni, az szinte bizonyos bátorsággal állapítja meg a jövő képét, mely a történelmi élet folyamatosága, természetes és sorozatos logikát törvények kényszerrel alatt festődik meg.

Igy láthatott be Mária Terézia is a távol jövő fejleményeibe, a midőn 1772-ben, Lengyelország feldarabolásáról volt szó. Mária Terézia ezeket mondta:

— Az egész ügy oly kellemetlen nekem, olyannyira ellenkezik elveimnél s kormányfeletem egész folyamával, hogy én még gondolni sem akarok rá s annak egész vezetését a császárra, Kaunitz hercegre és Lascy tábornagra bízom.

Ugyanezen időben ezeket írta Kaunitz hercegnek:

— Midőn minden tartományaim megtámadtattak s már azt sem tudtam, hol várhatom be nyugodtan lebetegedésemet, igaz jogomra s Isten segélyére támaszkodva elmentállottam. De ez ügyben, melyben nemcsak az égbekiáltó igazság, hanem a józan ész és minden méltányosság is ellenünk van, megvallom, oly szorongatásban vagyok, mint még nem voltam egész életemben. *Még mutatni is szégyenlem magam.* Gondolja meg a herceg, mily példát adunk a világnak, ha Lengyelország, vagy Moldva s Oláhország egy nyomorult darabja miatt *beesületünk, tekintélyünknek kockáztatjuk.* De látom, hogy magamra maradtam, s nem vagyok hajdani erőmben; a dolgot tehát, bár felette nagy busulásomra, menni hagyom a maga útján.

Mikor pedig 1772. augusztus havában a felosztás megerősítését kérték tőle, könnyezve e szavakat írta az előterjesztésre:

— Placet, (tetszik) mivel azt annyi nagy ember úgy kívánja: *de ha majd én rég a sirban leszek, tapasztalni fogják, mi lesz ennek a következménye.*

Es az ő jóslása beteljesedett. Tengernyi vér folyik: magyar, osztrák, német, francia, orosz, angol, belga, török, szerb, montenegró, olasz és még más nemzetek ereiből. Felbecsülhetetlen kár emberben, anyagi értékben, kulturában, emberi érzésben.

Nem kizárólag Lengyelország miatt (hisz az orosz többet akart) ez csak egy tényező része az egész örületes összekeveredésnek; — de mindenesetre okozta ama politikai balfogásnak, mely Lengyelországot felosztani rendelte. Természetesen csak a mi néző pontunkból. Mert ha egyenesen megmarad Lengyelország teljes nagyságában, megmarad velünk védő és dacoló szövetségben, megmarad a történelmileg szentesített testvéri együttérzésben, *akkor most nem mi álljuk útját az orosz tehetetlenségnek; hanem keleti védő bátyánk, a lengyel.*

Egy hatalmas Lengyelország, egy hatalmas Magyarország és Ausztria eredményezett volna: Bizonyára ezt látta előre Mária Terézia, midőn történelmi nevezettségű jóslatát megírta.

De ő is kénytelen volt az okmányt aláírni: Placet, mert különben nélküle is megtörtént volna Lengyelország feldarabolása, s akkor a hegemonia veszélyeztetve lett volna, a részesedő államok túlnagy megerősödésével, a mi rovásunkra.

Ime, 143 év múlva pattant ki a történelem méhéből egy életesztett politikai sakkhárdzás vétközvetménye.

Aggteleki (Ullein) Ferenc.

Mi minden kitellenék a világháború költségeiből?

Egy világhírű közgazdasági tanár kiszámította, hogy mi minden kerülne ki a világháború költségeiből. Az érdekes számítás végző tudós 150 milliárd frankra teszi a háború költségeit.

Dánia öszvagona körülbelül 15 milliárd: rétek és erdők, majarok és gyárak, a házuk és tüzhelyük; mindent alig két hónap alatt felhalja a háború. Az egész földteke kukorica, rozs, búza, árpa és zabtermésének értéke 40 milliárd, ennyi körülbelül a cukor, kávé, szén, vas, pamut és petróleumtermés összege. A háború fellatta már ennek a termelés csoportnak egy-két egész esztendejét. Európa, Afrika és Ausztrália összes vasuti hálózatának értéke 150 milliárd. Ugyanazt a gazdasági erőt, amely 70 év óta a nyugati és keleti félteke vasuti hálózatának megteremtésére elegendő volt, az államok 18 hónap alatt költik el a pusztulás szolgálatában.

Egy öteletes épület előállítására, mely tíz, 40 m² munkáslakást tartalmaz, 70,000 frba kerül Dániának. 150 milliárdból 3 millió ilyen épületet emelhetnének, azaz 125 millió európai városoknak adhatnának megfelelő lakást. Egyike azon vágyaknak, amelyek megvalósításáért Németország küzd, kereskedelmi flottájának jövője és fejlődése, amelyeknek értéke 1500 milliárd. Maga Németország többet költött ennél az összegnél egy havi háború alatt. A földkereség összes kereskedelmi flottáinak körülbelül 15 milliárd értékét pár hónap alatt emészti föl a háború istene. A hidak remeke a Fort-hidja, az asszani nagy Nilus-gát, a Szent Gotthard-alagut, az emberi szellem ezen három ragyogó műve mindegyik 70 millióba került.

Déli és estéli harangszó között fölhal egy ilyen alkotást a háború. A kieli csatorna, a Suezicsatorna, a manchesteri csatorna, ezek a csodás munkálatok, amelyek mint a keresztisháborúnak és a nagy fölfedezések átalakították a világ kereskedelmét, 1500 millió frankba kerültek. Alig egy hétre való tápláléka ez a háborúnak.

Tekintsünk a Panama-csatornára, ahol a technikai lángész átszélte a föld kergének egy részét, néhány milliárd, ez amelyet Mars isten egy hónap alatt tüntet el és a háború árából telnek a kanálisnak megközelítőleg százszoros átfurására. Az európai kú-

delem 150 milliárdos költsége több egész marhaállományának és gazdasági fölszerelésének áránál.

Gondoljunk a humanitárius főrvényekre és intézkedésekre, ha ugyan szabad ezt a világháború közepette tennünk, amikor vége lesz a háborúnak, a hadviselő népek államkölcsona évi 15 milliárd kamatra és amortizációra fog rugni. Ez elegendő összeg volna arra, hogy minden európai embernek 50 éves korától fogva egy körülbelül 400 frankos nyugdíjat biztosítsunk.

A svájci alagutak kilométerenként legfeljebb 6 millióba kerülnek: a háború árából oly alagutat építhetünk, oly földalatti vasutat, amely Gap Finistèreből (az Atlanti Óceántól) Vladivostokig (a Csendes Óceánig) vezetne. Az egész dán terület lecsapolása legfeljebb 600 millió frankba kerülne: két napi háború. Képzljük el egy pillanatra, hogy Dánia sivagot volna: 3 milliárddal kifizethetnénk az összes öntözési műveket, amelyek révén termékeny földé változtathatnánk ezt a területet. Az Egyesült Államok természetlen részé ezen állam harmadrész területét képezik. A harminc utóbbi év alatt, Arizonában kezdve a munkát, 100.000 kilométer öntözőcsatornát csináltak, 600 millió kiadással 5 millió hektár szivatgot varázsoltak mezökké és rétekké. Ennek az óriási munkának ára semmisül meg néhány napi háború alatt. Ha kiszámítjuk, hogy az öntözési művek csatornákkal, gyűjtőmedencékkel, gátakkal, stb. egyetemben legfeljebb 1500 frankba kerülnek hektáronként: azt látjuk, hogy Amerika egy millió négyzetkilométert hódíthatna el a sivatagot, művelhető földé alakíthatná azt és így tért és táplálékot nyújthatna közel 30 millió embernek.

HIREK.

— **A vak katonáknak.** A 17. honvédelmi miniszter 3. pótszázadának legénysége igazán megérdemli, hogy a legnagyobb tisztelettel tekintsünk rájuk. Ez a század minden zsoldfizetés alkalmával nagyobb összeget gyűjt egybe a pár fillér „lénungból” háború jótékonyására. Már több száz koronát adott a vak katonáknak, sőt egy hadikórházat is segélyez. Igaz magyar szívé emberekből áll ez a század, amely nem csak vérével és életével szolgálja szeretett hazáját, hanem pénzzel is. És nem a felesleges pénzzel, hanem azzal, amelyet magától von meg. A legutóbbi zsoldfizetés alkalmával 106'09 koronát gyűjtött össze a vak katonáknak, amely összeget a Fejérmegyei Naplóhoz küldötte. A jó Isten segít és éltesse a derék 3. pótszázadot tisztikarával, legénységével együtt.

— **Nagy adomány a rokkant katonáknak.** Grünfeld Jakab földbirtokos 20000 K értékű hat százalékos hadikölcsönkötvényt a rokkant katonáknak ajándékozott azzal a kikötéssel, hogy kamataiból 10 városi és 10 megyei keresztény rokkantat segélyezzenek,

továbbá 10 izraelita rokkant katonát. A hatalmas adomány nem szorul dicsegetésre. Ilyen cselekedet önmagát dicséri. Reméljük, hogy Grünfeld Jakabnak követői is lesznek.

— **Kinevezés.** A cs. és kir. 14-ik dragonyosezredben meszlenti *Meszlény Pál* tartalékos hadnagy főhadnaggyá nevezetett ki.

— **A város zárszámadása.** Kedden délután tárgyalták a város múlt évi zárszámadását, amelyet a bizottság elfogadott. A zárszámadást tárgyaló bizottság a következő kívánalmaknak adott kifejezést. Be kell hajtani a haszonbérleti hátralékokat. Sürgősen meg kell alkotni a legeltetési, építési és eltartási szabályrendeletet. A gyalogjárók után járó megtérítési követeléseket szintén be kell a városnak hajtani. A rendőrség egyenruháját reformálni kell, hogy olcsóbb legyen. A temetőkre pedig a sírhelyek díjait fel kell emelni.

— **Hadifőhadnagy került.** Dr. koltai *Toth Loránd*, mtiszteri fogalmazó, m. kir. 17-ik honvédelmi miniszter által kinevezett főhadnaggyá került.

— **Hősi halál.** *Krautner* Lajos, a 17-ik népfőlközlő zászlóaljba beosztott százados, az olasz harcterén, a doberdói fensíkon hősi halált halt. *Momyri Kovács* Emil, a 18. huszárezred hadnagyja, Dobronutz mellett vívott ütközetben hősi halált halt. *Harza* Miksa, a 69. gyalogezred katonája, a harcterén szerzett súlyos sebesülése következtében a brünni katonai kórházban meghalt.

— **Katonaorvosaink kitüntetései.**

Katonaorvosaink derekasan végezték munkájukat a háborúban. Aminek bizonyítéka, hogy ezernyolcszáz katonaorvos részesült legfelsőbb kitüntetésben, ezenkívül huszonkilencen a német császártól vaskeresztet kaptak. A kitüntetések így oszlanak meg: 12 bronzérem, 17 ezüst vítezési érem, 612 arany érdemkereszt, 713 signum laudis, 388 a Ferenc József-rend lovagkeresztje, 20 III. osztályú vaskoronarendje, 30 Ferenc József-rend tisztikeresztje és 5 a Ferenc József-rend középkeresztje. Kitűnő szolgálatot teljesítettek a háborúban orvostanhallgatóink is, akik közül kétszázötvenketten részesültek kész kitüntetésben.

— **A menetszolgák beoltása.** Eddig a bevonuló legénységet a harc- és válogatás ellen előtti kolera tüfusz és himlő ellen beoltották, ha elegendő idő volt rendelkezésre. Sokszor megtörtént azonban, hogy a szállítmányoknak hirtelen kellett utbeindulniuk és így beoltás nélkül érkeztek meg a hadszínterre. Itt azonban az oltásokat nem lehetett keresztülvinni, mert a legtöbb esetben a szükséges oltóanyag hiányzott. Most a honvédelmi miniszter elrendelte, hogy az oltásokat a bemutatás után azonnal meg kell kezdeni. Ha pedig az idő oly rövid volna, hogy az azonnal megkezdett folytatódó oltásokat sem lehetne befejezni, úgy erről irásbeli értesítést kell küldeni a harcterébe. A póttések ilyen esetben kötelesek gondoskodni arról

is, hogy a szállítmányokhoz beosztott orvos vagy tiszt kellő utasítás mellett a szükséges oltóanyagot is vigye magával. Így a folytatódó elmaradt oltásokat a rendeltetési helyen fogják elvégezni.

— **Az agárdi hadikórház.** Öv. gróf *Nádasdy* Tamárné a nádasdladányi hadikórházat nem szüntette be, tehát a f. hó 18-ik számban megjelent híradás tévedésen alapszik. A grófné Nádasdladány, Lepsény és agárdi uradalmában tart fenn kórházat, mely utóbbi helyen az arató végző munkások elhelyezése miatt a kórház működését 6—8 hétre felfüggesztette. A grófné azonban e kényszerintézkedés dacára ezen időtartamra is 5000 koronát adományozott a Magyar Vöröskereszt Egylet javára.

— **Az augusztusi lakásváltásról.** A kormány rendelete folytán a hónapos lakások, valamint az egy szababól, és mellékhelyiségéből álló lakások bérleti a költözést legkésőbb augusztus 3-ik napján reggel akként kötelesek megkezdeni és fokozatosan folytatni, hogy az egész lakás augusztus 3-ik napján esti 6 óráig kiürítve átadható legyen. A két szababól s ennél nagyobb lakások bérleti a kiköltözést augusztus 3-ik napján reggel akként kötelesek megkezdeni és fokozatosan folytatni, hogy ugyanezen a napon esti hat óráig egy szoba a következő napokon egy-egy, szoba legyen kiürítve, hogy a kétszobás lakást augusztus 4-ik napján esti 6 óráig, az ötszobás lakást és ennél nagyobbakat pedig augusztus 7-ik napján esti hat óráig kell kiüríteni és átadni.

Az új bérleti a beköltözést augusztus 3-ik napján reggel nyolc órakor megkezdheti s a bérelt helyiségek használatát a kiürítésre fent megállapított határidők alatt fokozatosan követheti.

— **Tömeges kutyairtas.** A rendőrség elrendelte, hogy a Simor-utca, Vörösmarty-ter, Széchenyi u. Homokosor, Hosszúsátér és a Szárca-utcaban levő összes kutyákat a gyepmester irtsa ki. Ezen szigorú intézkedést azért kellett elrendelni, mert a város ezen részén veszélyes fordult elő, s néhány veszett eb nagyon sokat megmárt. Így tehát a közönség érdeke követeli, hogy a kutyákat kiirtsák. A gyepmester legközelebb meg is kezdi a kutyák összeszedését, s rendőrség felügyeleti a közönséget, hogy a rendeletnek ne szegüljön ellen, mert különben eljárás indíthat ellene. Ha valaki esetleg kutyáját megtartani akarja, az forduljon a rendőrfőkapitányhoz, aki kivételes esetekben a kérésnek helyt ad.

— **Hajvágógép — az oroszoknak.** A sollingeri acélgyárak a háború óta a legnagyobb forgalmat a hajvágógépekkel csinálják. Legnagyobb rendelője pedig a gyárnak Hindenburg, aki már előre is nagy mennyiségű hajvágógépet szokott megrendelni, hogy meg ne akadjanak a rengeteg orosz fogoly lenyírásában, aminek — érthető okokból — meg kell történnie, még midelőtt a foglyokat az ország belsejébe szállítják. A legnagyobb volt a megrendelt hajvágógépek száma most az elmúlt május és június hónap folyamán.

— **Kivételi élelmickek korlátozása.** Sepesvármegye elhatározta, hogy az élelmickek kivételének korlátozásáért feir a kormányhoz. Határozatát Székesfehérvárnak is megküldte, hogy csatlakozzék a mozgalomhoz. Az átirat felett a legközelebbi közgyűlés fog határozni.

— **Köszönetnyilvánítás.** Mindazoknak, akik szeretett apánk, illetve nagyapánk elhunytá alkalmával részvétüket kifejezték, a temetésen megjelentek, vagy bármiképpen gyászunkhoz csatlakoztak, ezton fejezzük ki hálás köszönetünket. **A gyászoló Szentzenstein-család.**

— **Megszűnt az elvesztettség.** Nádasdladány, Pákoz, Inota és Seregélyes községekben az elvesztettség megszűnt.

Kréme de lactaine saját nemében páratlan hatású arcbőrösítő, finomított készítmény, ezen tejkrém teljesen ártalmatlan, a bőrt egyszerű használat után bárony pu, hává teszi, pattanásokat, szőpölcsmájfoltokat gyorsan elmulasztja. Kapható **Szűcs Róbert** Magyar Korona gyógyszerüzében Kossuth utca sarkán. Ára 1 kor. 20 fillér.

GÉPSZIJ legjobb minőségben kapható **Langraf Gábor** és **Fia** borkereskedésében **Jókai-utca 8.** Naponta postai szétküldés. Telefon 100.

PUMEI kávébehozatal **SZÉKESFEHÉRVÁR** :: (BARÁTKOK EPÜLETE). :: Pörkölt kávékeverékek utolérhetetlenek! Saját villamos kávénapypörköldé! Telefon 250.

Iskolánk élete a világháborús tanévben.

Az iparos-inasiskola értesítője.

Székesfehérvár szab. kir. város Államilag segélyezett iparos-inasiskola értesítőjét Pausch Ráfal tette közzé. A nagy gondal összeállított értesítő elején két kiváló pedagógus szaktanulmányát ismerteti és magyarázza az igazgató. Az egyik tanulmány **Boros Rudolf** tollából származik s a szakirányú rajzoktatás célját s főleg annak gyakorlati alkalmazását ismerteti és sürgeti. „A tanoncoktatás Ausztriában” című tanulmány pedig **Littván Sándor** munkája. Nagyon helyesen gondolkodott az igazgató, amikor ezt a tanulmányt választotta a háborús tanév értesítőjéhez. A háború sikeres befejezése után föltétlenül reformálni, tökéletesíteni, újá kell szervezni sok mindent. Ilyen reformra, újjászervezésre szorul nálunk Magyarországon az iparoktatás. Ausztriában már megvan az az üdvös törvény, hogy azok a tanulók, kik saját hanyagságuk miatt kellő tanulmányi eredményeket el nem érnek, tanoncútléket az iskolai hatóság megkeresésére, az iparhatóság meghosszabbíthatja. Nálunk csak ugynevezett iparútléti rendeletek vannak erre vonatkozólag, de ezek csak szabályrendeletek s törvény erejűk nincs. Valóságban pedig úgy áll a dolog hogy nálunk majdnem csak a tanuló van bízva; akar-e tanulni, vagy nem; engedelmessé-e a tanító, vagy a mester jótanácsának, vagy ellene szegüljön-e annak?

Ez a mai állapot, mely az iparostanuló és az iskola, valamint a mester és tanulója között fennáll nemcsak szervezeti, hanem egyúttal lehetetlen állapot is.

Addig is míg a törvényhozás ezzel a kérdéssel foglalkozni fog, addig meg azt háziilag, minden egyes iparos a maga hatáskörében. Ha ezt nem tesszük meg, akkor nemcsak a teljes elviselettel utra terelődik, a már ugyanis majdnem fűrhetetlenre vált munkáskérdés.

Az iskolának viszontagságos helyzete volt, a lefolyt háborus tanévben. Az intézet épületét katonai célokra foglalták le s így a tanítás a régi Árvához épületeiben folyt. Elképzelték a nehéz helyzet, ha elgondoljuk, hogy ugyanabban az épületben a főreáliskola is, tehát két teljes értékű intézet szorogott együtt. Nagy bajt és sok kellemetlenséget okozott a vallás és közoktatásiügyi miniszter rendeletének sok esetben jogtalan és indokolatlan túlhajtása az iparos mesterek részéről. A rendelet fölmentette azokat a tanulókat, akiknek mestere, vagy műhelyében alkalmazott munkások nagyobb része hájbavonult. Sok iparos ennek következtében nagyon tág értelemben magyarázta a rendeletet. Ez azután nagyon sok kellemetlenséget okozott a lelkiismeretes és buzgó igazgatóknak.

A tanulókat a lelkes igazgató és tanítói kar buzditására dicsőre méltó módon vették ki részüket a hazafias áldozatkészségből. Két ízben gyűjtötték hadikölcsönre, s a gyűjtés eredménye 200-50 korona volt. Az így jegyzett hadikölcsön kamatából évenként egy tisztességes és szorgalmas tanuló fogna jutalmazni. A Hadsegélyező Hivatal céljaira pedig 37 kor. 40 fillért juttattott az ifjúság. Erdemes kiemelni, hogy csak az elhasznált töltenyűvelyekből 26 kg. rezet gyűjtötték össze és adták a hadsereg céljaira. A hazafias nevelés sikere mellett szól, hogy sok tanuló a sorozást be sem várva önként jelentkezett. Egyébként 45 tanuló vonult be s köztük sokan csakhamar katonai rapgra is emelkedtek.

(Folyt. köv.)

— **Társadalmi, tudományos szemléink** között a *Magyar Kultúra* az első között foglal helyet. Havonként kétszer jelenik meg. Szerkesztőség: Budapest, VIII., Horánszky-utca 20. szám.

— **A FEJÉRMEGYEI NAPLO** az összes dohánnyózdákban és a város minden részében az üzletekben is kapható.

— **A Fejérmegyei Napló** olvasóközönségének bevásárlási forrásai: *Sövegjáró, János*; vásznárúháza, Szent Imre-utca.

Fiumei kávébehozatal, Városház-tér.

Kovács Antal divatárúháza, Városház-tér.

Gebauer Testvérek csemegeüzlete Kossuth-utca.

Marschall Nándor hentesárúüzlete, Kossuth-utca.

Rudányai Imre kizárólagos posztókereskedése, Nádor-utca.

Virág Sándor lényképzési műterme, Rákóczi-utca.

Szűcs Róbert gyógyszerháza, Városház-tér.

Szórakozó helyek

Angol moziszemle, Nádor-utca.

Urán moziszemle, Petőfi-utca.

A Fejérmegyei Napló HADIPOSTÁJA

Marhöffer Ferenc, a 69. gyalogezred 13. századának közlegénye (1893. Szekesfehervár) a harctéri jelentés szerint 1915. május 19-én hősi halált halt.

Vadász Ferenc, a 69. gyalogezred 3. századának közlegénye az ezredétől eltűnt.

Lencsés István, a 69. gyalogezred 7. századának közlegénye 1915. május 6-án megsebesült.

Szabó József 17. honvédygyalogezred 7. század közlegényének adatai hiányosak s így a kutatást folytatni nem lehet.

Farkas József (69. gy.-e.) **Cifra József** (17. h.-e.-gy.) **Kuithöffer Antal** (69. gy.-e. 16. sz.) **Gergely József** (19. gy.-e. 1. sz.) **Rakk József** (69. gy.-e. 15. sz.) **Miskai József** (69. gy.-e. 2. sz.) **Dávid István**, **Böröcz József**, **Bor János**, **Kovács György** és **Szajkó István** gyalogosztról ez ideig még semmi hivatalos értesítést nem kaptunk.

9274/1915. sz.

Hirdetmény.

Az 1915. évi XV. tc. 7. § a felhatalmazta a minisztériumot, hogy a háboru alatt vagy annak következtében rokkantá vált s a katonaságnál a legénység állományába tartozott magyar állampolgárokat, valamint a háboru alatt vagy annak következtében elesett, eltűnt vagy meghalt s a katonaságnál a legénység állományába tartozott magyar állampolgárok hátrahagyottait, ha — hiteltérlemelőg bebizonyították, hogy a segélyre rászorultak, amennyiben ez a kérdés időközben törvényhozási uton másképp nem rendezetnek, mindaddig, amíg a háboru tart s a háboru befejezése után is hat hónapon át, a törvényszerű katonai ellátásokon felül ideiglenes segélyekben részesíthesse.

Ezen felhatalmazás alapján a m. kir. pénzügyminiszter u. által a m. kir. honvédelmi miniszter ural egyefertőleg 1915. évi 70.000 szám alatt kibocsátott rendeletet 1. § a szerint ideiglenes segélyt kaphat:

A) az, aki a háboru alatt vagy annak következtében rokkantá vált és pedig:

a) saját személyét illetőleg,
b) törvényes felesége után,
c) törvényes, vagy törvényesített édes gyermeke után,
d) házasságon kívül született édes gyermeke után,
e) édes apja, anyja, nagyapja és nagyanyja után, (utóbbi három után akkor is, ha a rokkant házasságon kívül született).

B) a háboru következtében elesettnek, eltűntnek vagy meghaltak:

a) özvegye,
b) törvényes, vagy törvényesített árvája (édes gyermeke),
c) házasságon kívül született árvája (édes gyermeke),
d) édes apja, anyja, nagyapja és nagyanyja (utóbbi három akkor is, ha az elesett, eltűnt vagy meghalt házasságon kívül született) amennyiben az 1915. évi XV. tc. 7. §-ában, illetve az annak végrehajtása tárgyában 1915. évi 70.000 számú pénzügyminiszteri rendeletben megállapított feltételek fennállanak.

A rendelet 10. §-a szerint az ideiglenes évi segélyre igényel bírónak

a segély elnyerhetése végett jelentkezni kell.

Felhívom azért mindazokat, akik az 1915. évi XV. tc. 7. §-ában megállapított ideiglenes évi segélyre igényel bírnak, hogy annak elnyerése végett folyó évi július hó 29-ik napjától kezdődőleg d. e. 8—11 óráig, d. u. 3—5 óráig a városi katonai ügyosztály hadsegélyző hivatalában, Szögény Marich-féle ház jelentkezzenek.

Mirthogy pedig a rendelet 11. § a szerint az ideiglenes évi segély megállapításához szükséges adatok valódiságáról lehetőleg okmányok betekintése utján kell meggyőződni, a jelentkezés alkalmával be kell mutatni a következő okmányokat:

a) hatósági orvosi bizonyítványt arról, hogy a rokkant keresésképes korábbi foglalkozásában hány százalékkal csökkent, ha ezen körülményt a katonai felülvizsgálati bizottság lelete nem igazolta,

b) házassági anyakönyvi kivonatot vagy esketési jegyet, illetve a gyermekek születési anyakönyvi kivonatát, vagy keresztelési jegyét,

c) hatósági bizonyítványt a rokkant és családtagjai, illetve az elesett, eltűnt, vagy meghalt családtagjai, vagyoni, kereseti stb. viszonyáról,

d) amennyiben a rokkant, illetve az elesett, eltűnt, vagy meghalt hátrahagyottai a törvényszerű katonai ellátást már élvezik, igazolási okmányt arról, hogy mennyi ennek összege és mely naptól kezdve folyósítottat az?

A hatósági orvosi bizonyítvány a kerületi orvosoktól, a hatósági bizonyítvány a randórfőkapitányságtól, az anyakönyvi kivonatot az anyakönyvi hivatalnál díjtalanul és bérmentesen szerezhetik be.

Aki az ideiglenes évi segély összegére befolyással bíró körülményekre nézve, tudva valótlán adatokat mond be, vagy adatokat elhallgat, úgyszintén aki az engedélyezett ideiglenes évi segélynek, vagy a segély valamely családtagra eső részének beszüntetését maga után vonó körülményeket a hatóságnak haladéktalanul be nem jelent, kihágást követ el és 15 napig terjedhető elzárással és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetetik.

Kelt Szekesfehervár, 1915. júl. 27-én.

Dr. Sasra Gyula
polgármester.

Hirdetmény.

Pázmánd község előjárósága közhírré teszi, hogy néhai Hodusz Béla hagyatékát képező egy drb. 6 lóerejű igáslókomobil és 2 drb. teljesen új malomkő f. évi augusztus hó 8-án d. u. 2 órakor, Pázmándon nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek fog eladatni. A becsáron alul eladva nem lesz.

Telefon 233. — Telefon 233.

SZERDÁN, CSÜTÖRTÖKÖN,
július 28-án július hó 29-én

Filmszenzáció! A szep
Kizárólagos jog.

KATHYLIN
kalandjai. VII-VIII. fejezet.

A filmprodukción legcsodásabb és legrandiózusabb alkotása. Amerikai dzsungel dráma 35-felv.

APRÓHIRDETÉSEK.

Bárminemű eladásnál és vételnél a legcélszerűbb és legolcsóbb az apróhirdetéseken hirdetni. Egyszeri apróhirdetés két sorig 40 fillér, vastagabb betűkkel 80 fillér. Minden további sor 10 fillér. Apróhirdetéseik mindenkor előre fizetendők és a megjelölt apróhirdetéseket után igazoló lapokat senkinek sem küldünk. Hirdetési helyek bérleténél nagyobb árengedmények vannak. Hírszöveg között rendezett betűkkel a hirdetés soronként 40 fillér, vastagabb betűkkel 60 fillér. Olyan hirdetéseket, amelyek a közérkölcset sértik, vagy bármi okból a sajtótörvényekkel ellenteknek, nem közlünk. Ezen kikötés a nyilatkozó hirdetésre és nyilatkozatokra is vonatkozik.

Egy kettős boltajtó eladó. Ösz u. 2. szám.

Különö hangu koncert zongora, (elsőrendű gyártmány) eladó. Tavirdu u. 21.

Ha családnyára van szükség, forduljon a Kath. Háziasszonyok Országos Szövetségének székesfehervári egyletéhez. (Pirosalma u. 6.)

A pákozdi plebániái földek, 52 hold, több evre bérbeadók október 1-től.

Egy családi ház modern berendezéssel, parkirozott udvarral kiadó. Tudakozónti Szögény Marich utca 1. sz. alatt Vekerle Ferencnél lehet.

Egy jó házból való fiu tanulónak felvétetik Gebauer Testvérek bodegájában. Kossuth-utca.

Csemege-kukorica, zoldbab, öszí ültetésre alkalmas operpalánta, kiváló fajú krizantémum tövek kaphatók Széchenyi-utca 26. sz. a.

8—10 kocsiira való trágya eladó. Széchenyi-utca, 26. sz. a.

SZÜLOK FIGYELMEBE

A Szekesfehervári Diák-Otthon polgári isk. előkészítő tanfolyamára

megkezdődtek a beiratások. A beiratásokat WEISENFELD

JANOS igazgató-tanító (Rákóczi-u. 8. városi községi elemi-népiskolában) naponként d. e. 11—12-ig és d. n. 3—5-ig eszközöl

Beiratási díj 10 korona

Nyomat az Egyházmegyei Könyvnyomd. Szekesfeherváron.